

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
1.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/589
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.3.2022/12
Karar Numarası : 2022/199
Başvuran : M. G.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. Rize L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalan başvuranın Kurul tarafından kötü muameleye maruz kaldığı; koşullu salıverilme talebinin Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu tarafından haksız yere reddedildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Kurumumuzca 28.05.2021 tarih ve 1818 Kurum sayısı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde başvuran tarafından özetle; Kurul önüne çıkarıldığında gözlerine spot ışığı tutulduğu için geçici görme kaybı yaşadığı, kimseyi göremediği ve yalnızca soru soran psiko-sosyal servis personelini tanıdığı, Kurul önünde kendisini rahat ifade edememenin haksız ve kötü muamele olduğu, “Koşullu salıverilmek için Kurul önüne çıkmayacak olsa açlık grevine katılacağını” söylemesinin tutanağa geçirilerek beyanlarının çarpıtıldığı, disiplin cezalarının gerekçelerinden aleyhine delil türetilmeye çalışılarak bir fiilden ikinci kez cezalandırıldığı, taraflı koşu kalmanın bir kriter olmamasına rağmen Kurul karar verirken taraflı koşu kalmasının sorgulandığı, Kürt olduğu için Kurul tarafından olumsuz karar verildiği iddia edilmekte olup, ihlal ve ayrımcı uygulamaların incelenmesi için heyet oluşturulması, uygulamadan zarar gören kişilerin etnik aidiyetlerinin, mahkumiyete konu suçlarının raporlaştırılması, ihlallerin tekrarlanmaması için önlem geliştirilmesi ve İdare hakkında yaptırım uygulanması talep edilmektedir.

3. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nden alınan 22.09.2021 tarih ve ... sayılı yazılı görüşte ise özetle; adı geçen koşullu salıverilme talebi ile ilgili olarak Kurum İdaresince yapılan değerlendirme neticesinde, Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun 26.04.2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararı ile 5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 109'uncu maddesi ve Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmeliğin ilgili hükümleri uyarınca iyi halli olmadığına, koşullu salıverilmesinin uygun olmadığına, cezasının infazına bir süre daha ceza infaz kurumunda devam edilmesine ve durumunun 6 ay sonra (26.10.2021) yeniden değerlendirilmesine karar verildiği, adı geçen söz konusu Kurul kararına karşı Rize İnfaz Hâkimliğinin 17.05.2021 tarihli ve 2021/... Esas, 2021/... Karar sayılı kararı ile şikâyetin reddine dair karar verildiği, söz konusu karara karşı da ağır ceza mahkemesine itiraz başvurusunda bulunduğu, Rize Ağır Ceza Mahkemesinin 19.08.2021 tarihli ve 2021/... D.İş sayılı kararı ile itirazın reddine dair kesin olarak karar verildiği, bununla beraber Rize Cumhuriyet Başsavcılığınca 27.04.2021 tarihinde yeniden müddetname düzenlendiği ve koşullu salıverilme tarihinin 07.11.2021 olarak güncellendiği, Kurum personelinin görevini kötüye kullandığı iddiasıyla ilgili olarak Kalkandere Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma neticesinde 07.07.2021 tarihli ve 2021/... sayılı karar ile "Kovuşturmaya Yer Olmadığına" dair karar verildiği, Kurum personelinin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığı, yapılan işlem ve uygulamaların ilgili mevzuat kapsamında kaldığı aktarılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasına

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

göre; "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

5. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. Aynı Kanun'un 17'inci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği", dördüncü fıkrasında; "Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvurunun konusu olamayacağı" düzenlenmiştir.

8. Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların, "inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması" gerekmektedir. Aynı fıkranın (ç) bendine göre; başvuru, "Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı" yönünden incelenir.

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

10. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi halin belirlenmesi" başlıklı 89'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın koşullu salıverilme şartlarını sağlamasına rağmen ceza infaz kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun aldığı olumsuz kararlarla bu haktan yararlanamadığı iddiası, muhatap Kurumun yanıtları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Hükümlülerin değerlendirilmesi ve iyi halin belirlenmesi" başlıklı 89'uncu maddesinin yedinci fıkrasına göre; "İdare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikte düzenlenir."

13. 29.03.2020 tarihli ve 31083 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 109'uncu maddesinin birinci fıkrasına göre; "Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur." Aynı maddenin altıncı fıkrasına göre; "Açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tâbi tutulma süreleri bir yılı geçemez."

14. 29.12.2020 tarihli ve 31349 sayılı Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "Kurulun inceleme ve değerlendirme esasları" başlıklı 16'ncı maddesinin ilk fıkrasına göre; "*Hükümlüler ceza infaz kurumlarında bulunduğu tüm aşamalarda; ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülükleri eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında; idare ve gözlem kurulu tarafından, iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere bir değerlendirmeye tabi tutulur.*"

15. Aynı Yönetmelik'in "Kurul kararları" başlıklı 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre; "*Açık ceza infaz kuruma ayrılmaya, kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazına ve ceza infaz kurumundan doğrudan koşullu salıvermeye dair değerlendirmede hükümlünün iyi hâlli olmadığına karar verilmesi durumunda, hükümlü hakkında yapılacak bir sonraki değerlendirme tarihi kararda açıkça belirtilir. Yeniden değerlendirme süresi üç aydan az, bir yıldan fazla olamaz.*"

16. Aynı Yönetmelik'in "Kararlara karşı başvuru" başlıklı 39'uncu maddesine göre; "*İlgililer, ceza infaz kurumu idaresi ile idare ve gözlem kurulunun bu Yönetmelikte belirtilen kararlarına karşı, 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanununun 5 ve 6 ncı maddelerinde yazılı usul ve esaslar çerçevesinde şikâyet ve itirazda bulunabilir.*"

17. 16.05.2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" adlı 6'ncı maddesinin altıncı fıkrasına göre; "*İtiraz, infaz hakimliğinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine yapılır.*"

18. Yukarıdaki hükümler çerçevesinde; başvuranın koşullu salıverilme uygulamasından yararlanma talebi sonrası İdare ve Gözlem Kurulu tarafından değerlendirilmeye tabi tutulduğu, başvuran hakkında "iyi halli olmadığına, koşullu salıverilmesinin uygun olmadığına, cezasının infazına bir süre daha ceza infaz kurumunda devam edilmesine ve durumunun 6 ay sonra (26.10.2021) yeniden değerlendirilmesine" karar verildiği, kurulun hükümlüyü açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, kalan cezanın denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak iyi halin belirlenmesine esas olarak yapılacak değerlendirmede yetkili olduğu, bu hususta hangi kriterlerin kullanılacağına kanun ve yönetmelikler ile belirlendiği ve ayrıca alınacak tüm kararlara karşı yargı yolunun açık olduğu görülmüştür.

19. Somut olayda, başvuranın koşullu salıverilmeden yararlanma talebi neticesinde, İdare ve Gözlem Kurulunun, başvuranın iyi halli olmadığına dair karar almasının mevzuat kapsamında kaldığı, alınan karara karşı başvuran tarafından İnfaz Hakimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde itiraz hakkının kullanıldığı, mahkemeler tarafından yapılan inceleme sonucu başvuranın itirazlarının reddi ile birlikte söz konusu kararın kesinleştiği, başvuranın bu konu ile ilgili olarak yapmış olduğu şikâyet sonucunda Başsavcılık tarafından söz konusu Kurum personeli hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, ayrıca Rize Cumhuriyet Başsavcılığınca 27.04.2021 tarihinde başvuran hakkında yeniden müddetname düzenlendiği ve koşullu salıverilme tarihinin 07.11.2021 olarak güncellendiği, başvuranın ceza infaz kurumu idaresinin hukuka aykırı işlemleri nedeniyle mağduriyet yaşadığı yönündeki iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşılmıştır.

20. Ayrıca başvuran, Kurul önüne çıkarıldığında gözlerine spot ışığı tutularak kötü muameleye uğradığını, Kurul tarafından haksız ve ayrımcı muameleye maruz kaldığını da beyan etmiş olup, İdare cevabi yazısında Kalkandere Cumhuriyet Başsavcılığının konuya ilişkin olarak kovuşturmaya yer olmadığına dair kararını iletmiş ve ilgili personelin herhangi bir kusur ve ihmalinin olmadığını beyan etmiştir.

21. Savcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararının yanı sıra, somut başvuruda, başvuranın Kurul tarafından haksızlığa ve ayrımcılığa uğradığına ilişkin iddiaları yeteri kadar somutlaştıramadığı ve bu kapsamda bir tespit bulunamayacağı değerlendirilmiş olup mezkûr iddianın da açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

22. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesine göre; "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun **açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.***" Açıklanan gerekçeler doğrultusunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle "kabul edilmez" olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 31.03.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK

Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN

Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ

Üye

e-onaylıdır

Ünal SADE

Üye